Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda, Cornel Sigmirean (Editors)
MEDIATING GLOBALIZATION: Identities in Dialogue
Arhipelag XXI Press, 2018

# CONSIDERATIONS ON MACRO- AND MICROTOPONOMY IN THE UPPER VALLEY OF "ȘTEFAN CEL MARE" UNIVERSITY OF SUCEAVA

**Livia Veronica Ghiațău**

**PhD Student, "Ștefan cel Mare" University of Suceava**

*Abstract*: *The complex research of the socio-historical, economic and cultural framework in which the localities located on the Upper Valley of the Suceava River have been established and developed, also intends to decode the denominative significance of the toponymy in the area, especially of the newer or older oiconims , some even with a considerable length of time, but preserved until today. Throughout the ages, the constant presence in the consciousness of local speakers, of the top toponymia, also called macrotoponymy, has generated important reporting elements and for the creation of a minor toponymy, called microtoponomy.*

*Keywords*: *toponymy, language, macrotoponymy, microtoponymy.*

## I. Precizări privind contextul cercetării

Cercetarea noastră reprezintă un segment dintr-o investigație mai complexă care vizează cadrul social-istoric, economic și cultural în care s-au constituit și s-au dezvoltat localitățile situate pe *Valea Superioară a Râului Suceava*. În demersul nostru, avem în vedere și decodarea semnificației denominative a toponimiei din zonă, îndeosebi a oiconimelor mai noi sau mai vechi, unele chiar cu o vechime considerabilă, dar păstrate până astăzi.

Pe de o parte, reconstituirea arealului demografic al zonei investigate, comparat cu situația lui actuală, justifică afirmația potrivit căreia cea mai mare parte a satelor cercetate face parte din așa-numita *Branișteа* a *Mănăstirii Putna*. Această branițte a fost constituită de către domnii Moldovei, cuprinzând satele existente deja sau a favorizat dezvoltarea unor sate mai noi, datorită unor intense migrații de populație românească, și nu numai, dinspre Transilvania către nordul Moldovei. Avem în vedere și colonizarea zonei cu populații aduse de Imperiul Austro-Ungar, din ariile de nord, cum ar fi rutenii și huțulii, dar și din alte regiuni ale imperiului, cum ar fi evreii, nemții și chiar maghiarii. În acest sens, stau mărturie documentele istorice, însemnările și recensămintele populației din perioada dominației austro-ungare și de mai târziu, precum și situația demografică actuală care confirmă existența huțulilor și a ucrainenilor în Bucovina de astăzi. Ceea ce a fost, este și rămâne concludent, poate fi considerat faptul că, pe întreg acest teritoriu cercetat de noi, sat cu sat, localitate cu localitate, majoritari au fost și au rămas românii, în ciuda faptului că, în anumite perioade de opresiune, au emigrat spre sud, fie pe moșiile mănăstirești, fie pe moșiile boierilor și ale domnitorilor moldoveni, care le asigurau înlesniri de tot felul.



BDD-V4631 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:53:49 UTC)

Prin urmare, din această perspectivă, vom constata că, din cele 10 localități existente, unele încă din primele documente moldovenești și chiar de mai târziu, până la ocuparea acestor teritorii de către austro-ungari, astăzi mai există doar un număr de 9 sate. Așadar, descoperim și sate care s-au pierdut, fie prin asimilarea și înglobarea lor la alte sate, fie prin dispariția lor pur și simplu, fiind părăsite de întreaga populație care a emigrat spre zone mai benefice dezvoltării unei vieți libere, ori pur și simplu unei vieți sigure, dar, în același timp, vom afla și sate noi, înființate în urma aportului de populație din alte regiuni geografice, din nord sau din vest.

## II. Macro- și microtoponimie pe Valea Superioară a Sucevei

Prezența constantă, de-a lungul veacurilor, în conștiința vorbitorilor locali, a toponimiei majore, numită și *macrotoponimie*, a generat importante elemente de raportare și pentru crearea toponimiei minore, numită *microtoponimie*. Astfel, după numele unor ape curgătoare mai importante sau al unor obcini, cum ar fi *Pârâul Aluniș* sau *Obcina Aluniș*, s-au creat o serie mai amplă de toponime identificându-se cu ajutorul lor principalele repere geografice ale zonei. Este cazul exemplelor de tipul *Obcina Aluniș* (*-Pietroasa*): *Aluniș*, (cătun, sat *Izvoarele Sucevei*), *Păşunea Aluniș*, *DealulAluniș*, *PoianaAlunișu*, *Poiana Alunișului*, *Pârâul Alunișului* (6,5 km), *Izvorul Aluniș* (cu apă sulfuroasă), *CulmeaAluniș*, *VârfulAluniș*, *MăguraAlunișului*. Mai mult, cele patru fânețe din arealul comunei *Izvoarele Sucevei* se numesc *Cămările*, *Măgura Mică*, *Măgura Mare* și *Alunișul*, iar pe harta, care conține numeroase nume topice scrise în grafie germană, publicată în „Topographie der *Bukowina*" (Daniel Werenka, 1895: 28), este consemnat și toponimul *Allunesz* (*Aluniș*). Mai trebuie să precizăm și că *Râul Suceava* izvorăște de pe versantul nordic al *Culmii Aluniș,* din localitatea *Izvoarele Sucevei*.

După același model, prin raportare la oronimul *Obcinile Brodinei*, s-au creat nu numai oiconimele *Brodina de Sus* și *Brodina de Jos* sau hidronimele *Pârâul Brodina* și *PârâulBrodinioara*, ci și *Pădurea Brodina* și *Pădurea Brodinioara*, *Valea Brodinei* sau chiar *Culmea Brodina*. Fără a ne propune să inventariem toate exemplele de acest fel, vom mai aminti doar câmpurile toponimice create de la oiconimul *Lupcina* (sat în com. *Ulma*): *Biserica Lupcina*, *Culmea Lupcina*, *Vârful Lupcina* (1.098 m.), *Păşunea Lupcina*, *Dealul Lupcina*,*Lupcina Poartă*; de la hidronimul *Remezeu* (afluent pe dreapta al *Râului Suceava*): *Pârâul Remezeul Mare*, *Pârâul Remezeul Sec*, cu variantele fonetice *Remizău*, *Remizăul Sec*, *Remezău* (cătun, satul *Vicovu de Jos*) și de la hidronimul *Slatina*: *Poiana Gura Slatinii*, *Poiana Slătioara*, *Podul Slatinii*, *Poiana Podu Slatinii*, *Slatina*, *Slătioara*, *Dealul Slatinei* și *Preluca Slatinei*.

O situație deosebită apare în crearea toponimelor formate cu apelativul geografic *prund* care, având calitatea de entopic și reflectând o realitate a terenului învecinat cu albia *RâuluiSuceava* de-a lungul mai multor localități limitrofe, a fost utilizat de locuitorii din satele respective pentru construirea unor toponime, cum ar fi: *Prundul Sucevei* și *Drumu Prundului*, *Lunca Prundului Sucevii*, *În Prund* (grup de case pe malul stâng al *Râului Suceava*),*În Prundareni*, *Lunca Prundului* (satul *Frătăuții Noi*); *La Prund*, *Prundu* (teren arabil pe stânga *Râului Suceava*), *Prund CAP* (cătun în satul *Măneuți*), *Prundul*, *Prundul de Sus*, *Prundul la Moară* (cătun în satul *Frătăuții Vechi*); *Prundul Bilcăi* și *Prundul Sucevei* (două lunci în satul *Bilca*); *Drumul Prundului*, *Prundu la Petreni* (luncă în satul *Hurjuieni*), *Prundu la Hurjuieni,Prundu la Topcilâ* (o apă stătătoare pe locul numit *În Prundla Hurjuieni*); *Nimașul Prund* (imaș),*Prundu la Gălăneşti* și *Prundulcel Mare* (satul *Gălănești*).

Menționăm că putem observa cum, în graiurile locale din toate localitățile limitrofe *Râului Suceava*, aceeași realitate geografică, *prundul* (locul cu *pietriș* de pe malul *Râului Suceava*), a



BDD-V4631 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:53:49 UTC)

fost identificată prin același termen entopic, fie însoțit de determinanți în vederea unei mai bune individualizări pe teren, fie precedat de prepozițiile *la* și *în*, în unele situații având și forme articulate, conforme normelor limbii române.

Prin urmare, dacă toate aceste nume topice prezentate și explicate mai sus vorbesc despre reperele geografice ale ținuturilor în care au trăit și pe care le-au numit locuitorii arealului cercetat de noi, vom observa că alte toponime amintesc și despre numele locuitorilor satelor din această zonă, despre ocupațiile lor străvechi, despre evenimente sau întâmplări legate de viața lor. Astfel, un număr însemnat de toponime, încadrate în microtoponimia zonei cercetate, au fost construite cu ajutorul unor termeni entopici la care, ca determinanți, s-au adăugat o serie de antroponime, de regulă nume de familie, uneori și porecle ori supranume sau chiar nume de botez, când aceste nume erau mai deosebite, distingându-se de alte antroponime din sat. Seria acestor microtoponime este mai numeroasă și deseori indică și un raport de proprietate, exprimat prin structuri gramaticale în cazul genitiv, cu articolul hotărât post-pus, cum ar fi *Pârâul Rusului*, *GârlaPopii*, *PârâulRusului*(satul *Frătăuții Noi*), *Obârșia Laurei*, *Balta Cucului*, *Dealul Doroftioaiei*, *Dealul Dumitroaiei* (satul *Brodina*), *Poiana Irimeștilor*, *Poiana Leahului* (satul *Bilca*), *Dealul Baciului* (satul *Vicovu de Sus*) dar și cu articolul ante-pus, precum *Dealul lui Timotei*, *Runcul luiBerchez* (satul *Bilca*), *Fântâna lui Ștreangă* (satul *Frătăuții Noi*). Uneori aceste toponime sunt însoțite de prepozițiile *la*: *Poiana la Ocoale* („*Okale*") (satul *Bilca*), *Hudiţa la Băcanu* (satul *Gălănești*), *Hudiţa la Irmulai* și *Ermolai* (nume de botez *Ermolai*), *Hudiţa la Ioşcu* (satul *Hurjuieni*) și *în*: *În Brauleni* (porecla *Brauț*), *În Buraceni*, *În Bulgareni* (satul*Straja*).

Dacă avem în vedere și sporirea continuă a populației din Valea Superioară a Sucevei, atunci vom constata cum numele unor întemeietori de sate sau ale unor proprietari au generat crearea unor serii de toponime noi cu care au fost identificate repere geografice importante din localitatea respectivă. Astfel, cu ajutorul oiconimului *Gălăneşti* (din antroponimul *Galan*), s-au creat toponimele *Pe Lanul Galaneşti*, *Lunca Gălăneşti*, *Toloaca Gălăneşti*, *Prundul Gălăneşti*, *Drumul la Gălăneşti*, *Dealul Gălăneşti*, *Bariera Gălăneşti*, toate acestea fiind elemente de referință pentru vorbitorii satelor vecine localității Gălănești. La fel, pornind de la antroponimul *Hurjui* a fost generat oiconimul *Hurjuieni*, iar de la acesta, locuitorii satelor din jur au creat o serie nouă de toponime, având ca element de referință acest oiconim: *Bahna Hurjuieni*, *Prundul la Hurjuieni*, *Ţarina Hurjuienilor*. Se cuvine să amintim, în acest context, și toponimul *Dâmbul Hurjui*, atestat (Nicolai Grămadă, 1996: 167-168) și înregistrat însă în localitatea *Bilca*, confirmând astfel, împreună cu frecvența mare a antroponimului *Hurjui* în această zonă, motivația denominativă a cătunului și apoi a satului *Hurjuieni*, din comuna *Gălăneşti*.

O altă situație înregistrată în formarea oiconimelor, denumiri de cătune sau de cuturi, este cea în care acestea sunt construite cu formele de plural ale unor nume proprii aparținând locuitorilor din partea de sat respectivă: *Cutul Babalenilor*, *Cutul Câmpaniţenilor*, *Cutul Iacoviţenilor*, *Cutul Iureşteni*lor, *Cutul Molocenilor*, *Cutu Sficenilor* (satul *Hurjuieni*) sau, spre exemplu, cătunele *Buzileni*, *Cazaceni*, *Covășeni* (satul *Frătăuții Noi*).

Cu toate acestea, toponimia minoră de pe *Valea Superioară a Sucevei* reflectă și o serie de aspecte privitoare la densitatea populației din această zonă. Astfel, pornind de la aprecierile specialiștilor potrivit cărora locurile cu o populație mai rară au mai puține nume topice, reperele geografice fiind denumite doar prin apelative. În acest mod se explică și polarizarea toponimică (vezi Dragoș Moldovanu, 1972: 75-100 și Ion-Horia Bîrleanu, 1999 și 2000: 132-136), în sensul că, de la un macrotoponim, oronim sau hidronim, vorbitorii au adăugat termenii entopici, adică



BDD-V4631 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:53:49 UTC)

apelativele geografice care descriu elementele de referință, și au creat microtoponimele necesare unei mai bune orientări în spațiul înconjurător.

Astfel, pentru a da cel mai elocvent exemplu înregistrat de noi în anchetele toponimice efectuate pe *Valea Superioară a Sucevei*, vom prezenta propunerea de interpretare a legăturilor dintre elementele câmpului toponimic *Târnauca*:

1. Dacă pornim de la oronimul *Târnauca* (munte), avem, pe de o parte:

A. oronimul *Dealul Târnauca*; A.1. oronimul *Vârful Târnauca* cu reperele toponimice a.1. *Târla Târnauca* și a.2. *Țarina Târnauca*; A.2. oronimul *Valea Târnauca*; A.3. fitonimul *Pășunea Târnauca*; A.4. oronimul *Pasul Târnauca* cu reperul toponimic *Șipotul Târnauca* și hodonimul *Drumul la Târnauca*. Pe de altă parte, avem:

B. oiconimul *Târnauca* și b.1. reperul toponimic *Fântâna Târnauca.*

Pentru a fi mai bine înțeleasă această situație, facem precizarea că fiecare toponim a fost înregistrat pe teren și este prezentat așa cum apare el poziționat în spațiul geografic care cuprinde aceste repere toponimice sau, altfel spus, pe *Dealul Târnauca* se află *Târla Târnauca* și *Țarina Târnauca*, iar pe *Pasul Târnauca* se află *Șipotul Târnauca* și *Drumul la Târnauca.*

## III. În loc de concluzii

Cercetarea noastră a scos la lumină că atunci când vorbim, la modul general, despre toponimia din *Valea Superioară a Sucevei*, se cuvine să amintim, în primul rând, că numele topice din acest areal geografic, la fel ca în multe dintre regiunile țării noastre, aflându-se continuu într-o intrinsecă relație cu oamenii din zonă, cu ocupațiile acestora, cu credințele lor religioase, chiar și cu practicile și superstițiile lor sau cu unele evenimente care le-au marcat existența de-a lungul veacurilor, au o legătură deseori vizibilă, alteori doar presupusă, nu numai cu flora, fauna și geografia spațiului locuit, ci și cu tot ce s-a întâmplat pe aceste locuri. În acest sens, putem să constatăm că multe dintre întâmplările importante ale trecutului atât de frământat al acestor meleaguri românești, inclusiv raporturile dintre populația locală și populațiile care au emigrat din diferite zone etnice ale fostului Imperiu Austro-Ungar, stabilindu-se aici, se regăsesc sau sunt reflectate deseori, nu numai în toponimia locală, ci și în antroponimia care a determinat apariția unui număr important de toponime personale.

Cu toate acestea, deși faptele de influență și de dezvoltare a unei toponimii minore au stat mereu sub presiunea valurilor de coloniști și chiar a administrației austro-ungare, în cea mai mare parte oiconimele, socionimele, oronimele, hidronimele și celelalte denumiri topice românești vechi și-au păstrat forma și sensul, alături de toponimia majoră a arealului investigat până astăzi, majoritatea toponimelor create de coloniști păstrându-se uneori doar în memoria colectivă, dar mai ales în documentele rămase în urma cancelariei aulice. Iar pentru că majoritari au fost mereu românii, chiar și în spațiile geografice în care s-au așezat coloniștii străini, populația autohtonă, care a rămas pe locurile ei străvechi, a păstrat nealterate numele satelor, ale munților, ale apelor, ale dealurilor și imașurilor pe care-și păștеau vitele, adică toponimia minoră a habitatului lor rural.

Prin urmare, din nevoia de a se orienta în mediul lor înconjurător sau chiar pentru a identifica locurile din jurul lor, ori pentru a marca hotarele proprietăților, locuitorii arealului geografic cercetat de noi au dat nume *pâraielor*, *văilor*, *dealurilor*, *pădurilor*, *fânaţelor*, *poienilor*, *păşunilor*, *ţarinilor*, *prelucilor*, *luncilor*, *râpelor*, *bălţilor*, *iazurilor*, *fântânilor*, *drumurilor*, *podurilor*, *părţilor de sate*, toate aceste nume alcătuind toponimia minoră care s-a păstrat nealterată în conștiința vorbitorilor de pe Valea Superioară a Sucevei. Mai mult, relieful



BDD-V4631 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:53:49 UTC)

excepțional de diversificat al arealului bucovinean de nord, fiind considerat ca un teritoriu al runcurilor, al obcinelor, al muncelelor, al măgurelor, al arşiţelor, al plaiurilor, al bâtcilor, al lazurilor și al prelucilor, a favorizat dezvoltarea unei microtoponimii locale necesară identificării exacte a fiecărui element geografic din jur.

Putem să afirmăm că această necesitate stringentă de identificare a fiecărei forme de relief din jurul habitatului rural a generat o sumă importantă de toponime create, în cea mai mare parte cu ajutorul unor elemente lexicale care, nu numai că erau utilizate în graiurile populare locale, ci mai mult, fiind simple apelative geografice, denumeau și majoritatea formelor de relief identificate astfel. Așadar, se poate aprecia că toponimia locală oferă cercetătorilor filologi un important corpus de date lingvistice pentru că majoritatea toponimelor minore actuale au reprezentat cândva apelative, termeni entopici, cuvinte care erau utilizate curent în limba vorbită, unele având astăzi doar o circulație mai rară sau fiind chiar dispărute, dar care se mai păstrează numai prin aceste toponime.

## BIBLIOGRAPHY

1. Bîrleanu, Ion-Horia, 1999, *Graiurile din Valea Şomuzului Mare*, vol. I, *Formarea numelor de sate*, Iaşi, Editura Sedcom Libris; vol. II, *Fonetica*, Iaşi, Editura Sedcom Libris, 2000, p. 132-136.
2. Grămadă, Nicolai, 1996, *Toponimia minoră a Bucovinei*, Îngrijirea ediţiei, studiul introductiv, bibliografia, notele şi indicele: Ion Popescu-Sireteanu, Introducere de D. Vatamaniuc, vol. I, Editura Anima, Bucureşti, p. 167-168.
3. Iordan, Iorgu, 1963, *Toponomia românească,* Editura Academiei Republicii Populare Române, București.
4. Moldovanu, Dragoș, 1972, *Principii ale lexicografiei toponimice*, în „Anuar de Lingvistică şi Istorie Literară", Iaşi, tom.XXIII, p. 75-100.
5. Werenka, Daniel,1895, *Topographie der Bukowina (1774-1775),* Cernowitz, p. 28.



BDD-V4631 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:53:49 UTC)